

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**XVIII RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

SENTYABR, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:
<https://konferensiyalar.com>

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil).– 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr

Mas'ul muharrir:

Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan.

Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

TARIX FANLARI

O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK MUAMMOLARNI HAL ETISHDA NNTLARNING O'RNI

Olimov Islombek Ulug'bek o'gli

University of Business and Science

mustaqil tadqiqotchisi

Email: islombek.olimov92@gmail.com

Tel: +998975603399

ORCID: 0009-0009-6341-2049

Namangan, O'zbekiston

Annotatsiya. Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida ekologik yo'nalishdagi nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT) va fuqarolik jamiyati institutlarining shakllanish dinamikasi, ularning huquqiy-normativ poydevori hamda jamoatchilik ekologik nazoratini ta'minlashdagi roli IMRAD standarti asosida tadqiq etiladi. Mustaqillikning dastlabki yillaridagi tashkiliy-huquqiy izlanishlardan boshlab bugungi kundagi institutsional islohotlargacha bo'lgan rivojlanish bosqichlari ilmiy tahlil qilingan. Tadqiqotda ekologik madaniyatni yuksaltirish, ijtimoiy sheriklik mexanizmlari, NNTlar faoliyatini raqamlashtirish (e-ngo.uz) va sohadagi mavjud moliyaviy-institutsional masalalar statistik ma'lumotlar vositasida yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: ekologik inqiroz, nodavlat notijorat tashkilotlari (NNT), ekologik nazorat, ekologik madaniyat, ijtimoiy sheriklik, O'zbekiston NNTlari Milliy Assotsiatsiyasi, e-ngo.uz portal.

THE ROLE OF NGOS IN ADDRESSING ENVIRONMENTAL ISSUES IN UZBEKISTAN

Olimov Islombek Ulug'bek o'g'li

Independent Researcher, University of Business and Science

Annotation. This article examines the developmental dynamics of ecological non-governmental non-profit organizations (NGOs) and civil society institutions in the Republic of Uzbekistan, their regulatory framework, and their role in ensuring public environmental control based on the IMRAD standard. The stages of evolution—from the organizational and legal efforts of the early years of independence to contemporary institutional reforms—are scientifically analyzed. The study highlights the enhancement of environmental awareness, social partnership mechanisms, the digitalization of NGO activities (e-ngo.uz), and existing financial-institutional issues within the sector through statistical data.

Keywords: ecological crisis, non-governmental non-profit organizations (NGOs), environmental control, environmental culture, social partnership, National Association of NGOs of Uzbekistan, e-ngo.uz portal.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ydif-y2026v2i18/n12>

Bugun jahonda va mamlakatimizda kuzatilayotgan global ekologik inqirozning salbiy ta'sirlarini minimalashtirish davlat va jamiyat o'rtasida o'zaro kelishuv asosidagi hamkorlikni talab etmoqda. Mamlakatimizda kechayotgan ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy-huquqiy yangilanishlar zahirida fuqarolarning davlat ishlarini boshqarishdagi daxldorligini kengaytirish hal qiluvchi o'rin tutadi. Shu bilan birga jamiyatda ekologik nazoratning yangi usul va vositalarini yaratish, amaliyotga joriy etish vazifalarini shartlab qo'ymoqda. Qolaversa, aholining ekologik madaniyatini oshirish kechiktirib bo'lmas vazifalar qatoridan o'rin olib ulgurgan. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyev voqelikka shunday yondashuv bildirgan: "Eng muhim masala – aholining ekologik madaniyati haqida jiddiy bosh qotirishimiz

zarur. Albatta, bunday muammolarni faqat ma'muriy yo'l bilan hal etib bo'lmaydi, bunga yosh avlod qalbida ona tabiatga mehr-muhabbat, unga daxldorlik xissini tarbiyalash orqali erishish mumkin. Ayni paytda yer, yer osti boyliklari, suv, o'rmonlar, hayvonot va o'simlik dunyosi, atmosfera havosini muhofaza qilish hamda ulardan foydalanish sohasidagi faoliyat samarasini yanada oshirish choralari ko'rish lozim"[1; B.392].

Mustaqillikning ilk bosqichidayoq tabiatni muhofaza qilish va ekologik vaziyatni yaxshilash masalalari jamoatchilik diqqat-markazida bo'ldi. Xususan, 1992-yilda "Yashillar xalq partiyasi"ni tashkil etish tasahbusi ilgari surildi[2; 31-32 var.]. Partiyaning nizom va dasturiy hujjatlari tegishli idoralar tomonidan ko'rib chiqilib, xulosalar berildi[3; 52-53 var.]. Biroq, o'sha davrdagi amaliy tajriba yetishmovchiligi hamda tashkiliy-huquqiy baza mukammal emasligi tufayli alohida partiya tuzish g'oyasi amalga oshmay qoldi. Ta'kidlash joiz, so'nggi yillarda mamlakatimizda nodavlat notijorat tashkilotlari va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlarini qo'llab-quvvatlash, ularga qulaylik yaratish, faoliyati erkinligini kafolatlash, davlat organlari va ular o'rtasida ijtimoiy sheriklikni kuchaytirish, shuningdek, ushbu sohani tartibga soluvchi huquqiy bazani takomillashtirish borasida izchil islohotlar amalga oshirildi. Qabul qilingan normativ-huquqiy hujjatlarga muvofiq nodavlat notijorat tashkilotlarining 2018-yil 1-iyundan e'tiboran o'tkazilishi rejalashtirilayotgan tadbirlar haqida adliya organlari bilan kelishish shartlari bekor qilindi hamda xabardor qilish tartibi joriy etildi. Byurokratik to'siqlardan birining olinishi natijasida o'tkaziladigan tadbirlar soni bir yilning o'zida 10 665 taga oshdi. Shu bilan birga, O'zbekiston Adliya vazirligi tomonidan 2019-yil 1-dekabrda nodavlat maotijorat tashkilotlariga qulaylik yaratish maqsadida ularning faoliyati bilan bog'liq bir qator xizmatlarni elektron tarzda amalga oshirish imkoniyatini ta'minlovchi e-ngo.uz portal ishga tushdi[4; B.8]. Biroq, ekologik NNT faoliyatini xalqaro moliyalashtirishda to'siqlar saqlanib qolgan[5; B.25]. Hukumat NNTlarni o'zining jamoat fondi grandi tanlovlarini o'tkazish orqali turli tashabbuslarni amalga oshirish uchun moliyalashtiradi.

2017-yilda NNTlar va fuqarolik jamiyatining boshqa institutlari tomonidan 2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan atrof-muhitni muhofaza qilish va jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirishga qaratilgan 5 700 dan ziyod turli tadbirlar tashkil etildi. So'nggi to'rt yillikda fuqarolik jamiyatining eng asosiy instituti hisoblangan nodavlat notijorat tashkilotlari soni 20,7 foizga oshib, 187 ta yirik respublika nodavlat notijorat tashkilotlari o'z faoliyatini boshladi[6]. Bugungi kunga kelib 9 200 dan ziyod NNTlar faoliyat ko'rsatmoqda[7; B.107]. Milliy Assotsiatsiyaga a'zo NNTlar soni 2026-yilda 2 389 tani tashkil etib, shundan 73 tasi ekologiya sohasida faoliyat olib boradiganlar tashkil etadi[8]. Asosan 2018-yilga qadar iqlim o'zgarishi va ekologiya masalalari 2008-yilda tashkil etilgan va fuqarolik jamiyatining bu boradagi sa'y-harakatlarini birlashtirishga yo'naltirilgan O'zbekiston Ekologik harakati tomonidan ko'tarib kelingandi. Bugungi kunga kelib bir qator nodavlat notijorat tashkilotlari ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish masalasida faol ishtiroki kuzatildi. Ortib borayotgan ishtirok natijasida ayrim nodavlat tashkilotlarning roli kuchaydi. Masalan, "Yuksalish" umummilliy harakati, "EKOSAN" jamoat birlashmasi, "Ekolog" jamoat birlashmasi kabilarni keltirish mumkin. Shundan "Yuksalish" umummilliy harakati markaziy boshqaruv tizimidagi rahbarlari Oliy Majlis, mahalliy kengashlar deputatlari va hokimlari orasidan saylanadi. Harakat tarkibida Parlament a'zolarining bo'lganligi sababli, u fuqarolarning faolligi va

jamoatchilik nazorati siyosatini shakllantirish hamda amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi[9; B.41].

2017-yildan boshlab hududlardagi atrof-muhitga ta'siri bo'yicha I va II toifadagi sanoat korxonalarida O'zbekiston ekologik harakati vakillari faoliyat olib borishi yo'lga qo'yildi. 2017-yil holatiga ko'ra ularning soni 593 tani tashkil etdi[10; B.7]. 2017-yil 23-24-oktabr kunlari Toshkent shahrida Ekoharakat, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasidagi Ekoharakat deputatlari guruhi, Ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish masalalari qo'mitasi, YEXHTning O'zbekistondagi loyihalar koordinatori tomonidan Markaziy Osiyoning Mintaqaviy ekologik markazi hamda "Toshrangmetalzavod" OAJ bilan hamkorlikda "Qattiq maishiy chiqindilarni boshqarishda zamonaviy texnologiyalar: huquqiy, texnik va investitsion yechimlar" mavzusida xalqaro davra suhbatini bo'lib o'tdi. 2016-yilda Ekoharakatning Namangan viloyati hududiy bo'linmasi qoshida Farg'ona vodiysi viloyatlari uchun, 2018-yilda Toshkent viloyati hududiy bo'linmasi qoshida Toshkent mintaqasi uchun YEXHT O'zbekistondagi loyihalari koordinatori ko'magida Axborot resurs markazlari tashkil etildi. Ushbu markazlar aholining ekologik xabardorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi[11; B.407].

"Ekolog" jamoat birlashmasi "Plogging" chiqindilarga qarshi kurashda yoshlarning xabardorligini oshirish bo'yicha loyihalarni amalga oshirib keladi. Loyiha maqsadi O'zbekistonning 14 ta hududidan kelgan faol yoshlarga chiqindi muammosi, chiqindilarni saralashga o'rgatishdan iborat. Undan kutilayotgan natija har bir ishtirokchi o'rgangan bilimlarini o'z hududida boshqa yoshlarga o'rgatadi. Ushbu loyiha doirasida respublika bo'yicha 728 nafar yoshlar o'qitildi. "Plogging nima?" ijtimoiy roliklar tayyorlanib, barcha hududlarda chiqindi yig'ish aksiyalari o'tkazildi[12].

"Jonli tabiat" jamoat birlashmasi tomonidan Qashqadaryo viloyati Shahrisabz tumani G'elan va Suvtushar qishloqlarida 2024-yil 19-iyun kuni "Hisor davlat qo'riqxonasining buffer hududiga antropogen bosimini yumshatish hamda aholi xabardorligini oshirish jarayonida tabiatdan foydalanishning yangi innovatsion texnologiya va alternativ usullarini qo'llash" mavzusida tadbir tashkil etilib, OAVlarida yoritildi. 16-oktabr sanasida Qashqadaryo viloyati Shahrisabz tumani, Suvtushar, Xitoy, G'elon, Tamshush, Sarchashma, Ommagon va Karatut qishloqlarida mahalliy aholi tomonidan Hisor davlat qo'riqxonasining buffer zonasiga insonlar ta'sirini kamaytirish maqsadida aholi xabardorligini oshirish bo'yicha tadbir tashkil etildi[13; B.2].

Xulosa sifatida aytish mumkinki, NNTlar hududlarni obodonlashtirish, chiqindilardan holi qilish hamda davlat miqyosida olib borilayotgan ekologik islohotlarda, jamiyat va davlat o'rtasidagi "ko'priq vazifasini bajaradi. Ular resurslarni saqlash, iqlim o'zgarishiga moslashish hamda kelajak avlodga toza atrof-muhitni yetkazish borasida amaliy va loyihaviy faoliyat olib boradi. Hamda ekologik aksiyalar va ko'klamzorlashtirish, Orolbo'yi va suvsiz hududlarni qo'llab-quvvatlash, ekologik ta'lim, biologik xilma-xillik hamda tabiatni muhofaza qilish bo'yicha jamoatchilik nazorati va monitoringini olib boradi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Мирзиёев Ш. Янги Ўзбекистон стратегияси. – Т.: "Ўзбекистон" нашриёти, 2021. –Б. 392
2. Ўзбекистон Республикаси Марказий Давлат архиви (кейинчалик ЎЗРМДА), М-114-фонд, 1-руйхат, 16-йиғма жилд, 31-32-варақлар

3. ЎЗРМДА, 114-фонд, 1-рўйхат, 16-йиғма жилд, 52-53-варақлар
4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 4.05.2018-yildagi PF-5430-sonli "Mamlakatni demokratik yangilash jarayonida fuqarolik jamiyati institutlarining rolini tubdan oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni. / O'zbekiston Respublikasi qonunchilik to'plami, 18(830)-son, 2018. –B.8
5. Обзоры результативности экологической деятельности Узбекистан. Третий обзор. Организация объединенных наций. Женева, 2020. –Б. 25
6. Prenov A. Nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyati sohasiga nazar: nimalar o'zgarmoqda. <https://yuz.uz/uz/news/nodavlat-notijorat-tashkilotlari-faoliyati-sohasiga-nazar-nimalar-ozgarmoqda> Murojaat etilgan sana: 29.07.2026
7. Vaxobov U., Qurbonov Sh. Nodavlat notijorat tashkilotlar faoliyatining huquqiy asoslari // Current approaches and new research in modern sciences. –B. 107
8. Assotsiatsiyaga a'zo NNTlar. [Elektron resurs]. <https://www.ngo.uz/uz/nntlar>. Murojaat etilgan sana: 11.08.2026
9. Джон Ворд, Ваан Сирунян, Ишанкулов Ш. ва бошқалар. Иқлим ўзгариши соҳасида давлат ҳаражатлари ва институционал таҳлил: Ўзбекистон. БМТТД, 2023. –Б.41
10. Alixanov B., Sanginov S. va bosh. O'zbekiston Ekologik harakati. Sog'lom muhit – inson salomatligi. Ekologik barqarorlik yo'lida o'n besh yil. T.: 2023. –B.
11. Ekolog jamoat birlashmasi joriy arxivi (EkoJBJA). "Ekolog" nodavlat tashkilotining iqlim o'zgarishiga qarshi kurashishdagi faoliyati haqida. –Toshkent, 2026.
12. O'zRAVJA. O'zbekiston Respublikasi "Jonli tabiat" jamoat birlashmasi tomonidan 2024-yilda amalga oshirilgan ishlar to'g'risida hisoboti. –Toshkent, 2024. –B.2
13. O'zRAVJA. O'zbekiston Respublikasi "Jonli tabiat" jamoat birlashmasi tomonidan 2024-yilda amalga oshirilgan ishlar to'g'risida hisoboti. –Toshkent, 2024. –B.2

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

XVIII RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, sentyabr

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.

XVIII Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 18-son (26-sentyabr, 2026-yil). – 182 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 24-sentyabr.

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.